

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Економічний факультет

ЙОСИФІВ МАРІЯ ВАСИЛІВНА

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ І АУДИТУ ВИТРАТ НА
ЛІСОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

071 Облік і оподаткування
07 Управління і адміністрування

Автореферат на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти

Івано-Франківськ – 2022

Дипломна робота виконана в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор Шеленко Діана Іванівна, професор кафедри теоретичної і прикладної економіки
(науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові, місце роботи, посада)

Рецензенти кандидат економічних наук, доцент Ціжма Юрій Іванович, доцент кафедри теоретичної і прикладної економіки
(науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові, місце роботи, посада)

Захист відбудеться «22» грудня 2022 р.

Дипломну роботу надано до захисту «___» _____ 20___ р.

Завідувач кафедри
(підпис)

(ім'я та прізвище)

Іван БАЛАНЮК

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ВИТРАТ НА ПІДПРИЄМСТВАХ	6
1.1. Сутність та економічний зміст поняття «витрати»	6
1.2. Класифікація та визнання витрат	10
1.3. Нормативно-правове забезпечення обліку витрат	26
Висновки до розділу 1	32
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ВИТРАТ НА ЛІСОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	34
2.1. Організація обліку витрат на лісогосподарських підприємствах	34
2.2. Методика обліку витрат на лісогосподарських підприємствах	51
2.3. Вдосконалення процесу обліку витрат на лісогосподарських підприємствах	57
Висновки до розділу 2	59
РОЗДІЛ 3. АУДИТ ВИТРАТ НА ЛІСОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	59
3.1. Організаційно-методичні основи аудиту витрат на лісогосподарських підприємствах	59
3.2. Аналіз витрат на лісогосподарських підприємствах як процедура аудиту	66
3.3. Вдосконалення проведення процедури аудиту витрат на лісогосподарських підприємствах	71
Висновки до розділу 3	76
ВИСНОВКИ	79
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	83

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

За сучасних умов розвиток лісового господарства в Україні поступово стає пріоритетним напрямом, оскільки ситуація у ньому є вкрай нестабільною.

Для адекватного задоволення інформаційних потреб керівників усіх рівнів усі витрати необхідно згрупувати за певними критеріями, тобто класифікувати, враховуючи організаційно-технічні характеристики лісгосподарського підприємства та його керівництва, а також розміри окремих видів витрат.

Якісна і достовірна інформація стосовно формування витрат на лісгосподарських підприємствах необхідна для прийняття вчасних та виважених управлінських рішень. Саме таку інформацію може надати система бухгалтерського обліку витрат.

У сучасних умовах управління витратами набуває все більшого значення, воно стосується всіх сфер діяльності підприємства і має значення і цінність для всіх джерел і центрів витрат.

Актуальність обраної теми пояснюється недостатньою обґрунтованістю деяких аспектів ведення обліку витрат та проведення аудиту витрат на лісгосподарських підприємствах і необхідністю їх вдосконалення.

Метою дослідження є обґрунтування теоретичних засад та розроблення практичних рекомендацій щодо вдосконалення обліку і аудиту витрат на лісгосподарському підприємстві.

Об'єктом дослідження є процес організації обліку і аудиту витрат на Державному підприємстві «Івано-Франківське лісове господарство».

Предметом дослідження є комплекс методичних, теоретичних та практичних аспектів обліку і аудиту витрат на лісгосподарських підприємствах.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У розділі 1 «Теоретичні аспекти обліку витрат на підприємствах» досліджується сутність та економічний зміст поняття «витрати». Витрати – важлива і складна економічна категорія, один із вирішальних факторів, що впливають на ефективність діяльності підприємства. Тому інформація про витрати займає центральне місце в системах управління всім підприємством і кожним його структурним підрозділом. Причина необхідності вивчення витрат також полягає в тому, що вони є основою для формування цінової політики підприємства, характеристики технологічного рівня підприємства та рівня організації виробництва, втілення ефективності управління, які оцінюються шляхом порівняння витрат із результатами діяльності.

Враховуючи специфіку лісогосподарського виробництва, для раціональної організації бухгалтерського обліку, визначення величини собівартості та контролю за формуванням собівартості продукції важливо науково провести класифікацію витрат.

Класифікація витрат дуже важлива в її управлінні, особливо при розрахунку собівартості продукції для різних потреб управління.

Класифікація витрат полягає у здійсненні обліку, аналізі, контролі, плануванні та прийнятті управлінських рішень щодо виробничого процесу, науковому групуванні витрат за певною однорідністю.

Сучасному бізнесу для нормального функціонування потрібен фундамент економічного та правового регулювання. Ця опора створювалася протягом останніх двох десятиліть, яка постійно змінюється з урахуванням соціальних, економічних, політичних та інших факторів.

Проблеми нормативно-правового забезпечення обліку та аудиту витрат в Україні займалися вітчизняні вчені, котрі зробили певний внесок у розвиток Законів України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність», національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, міжнародних стандартів фінансової звітності, плану рахунків бухгалтерського обліку, системи

національного регулювання бухгалтерським обліком, фінансовою звітністю та економічним контролем.

Нормативний нагляд за українським бухгалтерським обліком здійснюють установи, наділені відповідними повноваженнями.

У розділі 2 «Організаційно-методичні аспекти обліку витрат на лісогосподарських підприємствах» обґрунтовано, що система бухгалтерського обліку є основною інформаційною системою підприємства. Використовується для звітності, контролю, оцінки, а також у нестандартних ситуаціях при виборі корпоративної політики та прийнятті рішень. Дослідження організації бухгалтерського обліку суб'єктів господарювання тісно пов'язані з розвитком ринкової економіки. Добре організована внутрішня система бухгалтерського обліку компанії може гарантувати, що інформація потрібна на додаток до потреб управління та контролю. Щоб повністю їх задовольнити, інформація має бути надійною, актуальною та своєчасною. Таким чином, кожен бізнес стикається з проблемою встановлення оптимальної організаційної схеми бухгалтерського обліку, яка б відповідала його управлінській, організаційній та виробничій структурам, використовуваним технологіям і характеристикам галузі, до якої воно належить.

Однією з обов'язкових умов організації виробничих процесів лісового господарства є наявність землі, яка є предметом і засобом праці людини з одного боку та посередником між рослинами і природою з іншого. природне середовище. Значний вплив на бухгалтерські організації має той факт, що землі державної та громадської власності передаються професійним підприємствам на правах постійного або тимчасового користування.

Формування облікової політики з обліку земельних і лісових ресурсів має передбачати визначення одиниць обліку, методів оцінки, періоду ефективного використання (освоєння) лісових земель, циклу переоцінки тощо.

Значення обліку витрат у господарській роботі підприємств неоціненне, а його ефективність значною мірою залежить від зниження собівартості одиниці продукції за умови збереження та підвищення її якості. Зниження собівартості

можливе завдяки тому, що кожний центр (основна виробнича чи обслуговуюча одиниця) дотримується принципу противитратного механізму діяльності підприємства, як І. Білоусов передбачає: нормування собівартості продукції на основі розрахункової технічної раціональності, врахування раціональних норм і планування собівартості продукції за нормативами; стимулювання праці, взаємопов'язане з плановими завданнями по зниженню собівартості; запровадження прогресивної організації та стимулювання роботи на основі внутрішньогосподарських розрахунків.

Постійно вдосконалюються якісні характеристики програм, що пропонуються на ринку інформаційних послуг, не тільки їх функціональність, а й функціональне наповнення. Для підвищення рівня управління лісогосподарськими підприємствами необхідно впроваджувати нові методи управління та сучасні технічні засоби, будувати різноманітні інформаційні системи, здійснювати облік даних. По-перше, необхідно провести капітальний ремонт його технічної та інформаційної бази відповідно до новітніх технологій для впровадження автоматизації бухгалтерського обліку та аудиту.

Комп'ютерна система обліку витрат характеризується повною автоматизацією та систематизацією обробки облікової інформації. При цьому після того, як будь-яка інформація потрапляє в інформаційну базу, вона може відразу відобразитися в обліковому записі. Систематизація та узагальнення обліково-аналітичних даних, наявних в інформаційній базі, здійснюється автоматично та відображається в підсумкових даних бухгалтерського обліку та аудиту.

У розділі 3 «Аудит витрат на лісогосподарських підприємствах» визначено, що лісогосподарський комплекс – це господарський комплекс, який має стратегічне значення для народного господарства, оскільки охоплює всі процеси, пов'язані з відтворенням і використанням стратегічного ресурсу – лісу. Найактуальнішими проблемами для лісового господарства України є необхідність забезпечення раціонального використання лісових ресурсів,

конкуентоспроможності продукції та послуг лісогосподарських і деревопереробних підприємств на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Із загостренням економічних, соціальних та екологічних проблем розвитку сучасних суспільств, які є результатом господарської діяльності та безпосередньо пов'язані зі станом лісоресурсної сфери, лісове господарство для захисту біосфери та забезпечення сталого розвитку має перетворився на глобальний інтерес. Відсутність лісогосподарськими підприємствами реального управління та контролю лісових ресурсів негативно впливає на якість, ефективність та достовірність отриманих результатів контролю, є причиною значних відхилень та порушень у процесі господарської діяльності.

Аналіз витрат на відновлення лісових ресурсів передбачає: аналіз витрат на рубання, пов'язані з веденням лісового господарства; аналіз витрат на допоміжні лісогосподарські роботи; аналіз витрат на відновлення лісів на землях, наданих у постійне користування; аналіз витрат на охорону лісу від пожеж; аналіз витрат на боротьбу зі шкідниками і хворобами лісу.

Витрати на рубання, пов'язані з веденням лісового господарства, інші рубання і ліквідація захаращеності виявляється у високій працемісткості заготівлі та переробки відходів лісозаготівель.

Аудиторська перевірка – складний і тривалий процес. Аудитори постійно прагнуть максимально скоротити час перевірки, не недооцінюючи якість перевірки та не збільшуючи ризики для діяльності аудитора. Цю проблему можна вирішити лише шляхом формування чіткої методології аудиту, тобто послідовності застосування та послідовності кожного методу аудиторської перевірки та його організації з метою встановлення об'єктивної достовірності аудиторської інформації та підтвердження цієї достовірності аудиторськими висновками для користувачів фінансової звітності та аудиту.

Також метою аудиту витрат є встановлення вірогідності даних первинних документів щодо визначення витрат, повноти та своєчасності їх відображення в облікових реєстрах, відповідності методики обліку витрат чинним нормативним актам.

Недостатній розвиток систем підтримки внутрішнього аудиту лісокористування призводить до низької надійності та достовірності результатів такого контролю. Для подолання цих недоліків науковцями та практиками були прийняті методичні засади внутрішнього аудиту лісогосподарської діяльності щодо визначення етапів процесу здійснення контролю, методів перевірки та послідовності процедур аналізу. Також необхідно більш детально сформулювати теоретико-методичні положення з інвентаризації лісових ресурсів та лісопродукції, у тому числі визначити порядок проведення інвентаризації та розробити порядок відображення результатів інвентаризації лісових ресурсів та лісопродукції. лісів також може підвищити достовірність даних обліку та створити передумови для прийняття ефективних управлінських рішень на основі цих даних.

ВИСНОВКИ

Лісогосподарський комплекс – це господарський комплекс, який має стратегічне значення для народного господарства, оскільки охоплює всі процеси, пов'язані з відтворенням і використанням стратегічного ресурсу – лісу. Найактуальнішими проблемами для лісового господарства України є необхідність забезпечення раціонального використання лісових ресурсів, конкурентоспроможності продукції та послуг лісогосподарських і деревопереробних підприємств на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Слід зазначити, що при формуванні облікової політики підприємства враховується вплив організаційно-технічних характеристик на підприємства лісового господарства, що відображає облік витрат суб'єктів господарювання. Ці аспекти бухгалтерського обліку містять відповідну інформацію про фінансовий стан і перспективи розвитку бізнесу та необхідні для керівництва.

Сучасному бізнесу для нормального функціонування потрібен фундамент економічного та правового регулювання. Ця опора створювалася протягом останніх двох десятиліть, яка постійно змінюється з урахуванням соціальних, економічних, політичних та інших факторів.

Підсумовуючи, можна сказати, що одним із напрямків національного регулювання є удосконалення нормативної бази обліку собівартості продукції, оскільки досить багато підприємств використовують застарілі методичні матеріали. Тому актуальним є питання формування системних рекомендацій щодо ведення бухгалтерського обліку, контролю за витратами та їх калькулювання з урахуванням галузевих особливостей собівартості продукції та формування собівартості продукції відповідно до вимог положень (стандартів) бухгалтерського обліку та податкового законодавства України.

Система бухгалтерського обліку є основною інформаційною системою підприємства. Використовується для звітності, контролю, оцінки, а також у нестандартних ситуаціях при виборі корпоративної політики та прийнятті рішень. Дослідження організації бухгалтерського обліку суб'єктів господарювання тісно пов'язані з розвитком ринкової економіки. Добре

організована внутрішня система бухгалтерського обліку компанії може гарантувати, що інформація потрібна на додаток до потреб управління та контролю. Враховуючи принципи сталого розвитку та підвищення еколого-ресурсного потенціалу лісів, основними завданнями лісового господарства є їх відтворення, збереження та охорона. Тому лісогосподарським підприємствам слід звернути особливу увагу на методіку формування характеристичного показника даної галузі.

Повне і достовірне визначення фактичних витрат повинно супроводжуватися аналізом облікових показників за складовими, класифікаціями, об'єктами і методами розрахунку. Правильна організація калькулювання, вибір прогресивного методу калькулювання дозволить лісогосподарським підприємствам не тільки знизити собівартість продукції, а й формувати дані для оцінки та аналізу виконання планових показників, визначення результатів діяльності в структурі галузі та підприємства в цілому, і спрямовані на розробку та практичну ефективність організаційно-технічних заходів щодо вдосконалення виробництва.

Враховуючи специфіку лісового господарства, можна окреслити запропоновані методичні положення обліку лісових ресурсів, які враховують різні етапи життєвого циклу деревостану та відповідають вимогам національних та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. Ці рекомендації спрямовані на підвищення ефективності управління лісовими активами для формування облікової інформації на всіх етапах освоєння лісових ресурсів.

В останні роки темпи розвитку інформаційних систем в Україні, особливо технології обробки облікових даних, зростають все більшими темпами, що є одним із аспектів удосконалення процесів обліку витрат на всіх підприємствах, а особливо в лісогосподарських підприємствах.

Комп'ютерна система обліку витрат характеризується повною автоматизацією та систематизацією обробки облікової інформації. При цьому після того, як будь-яка інформація потрапляє в інформаційну базу, вона може

відразу відображатися в обліковому записі. Систематизація та узагальнення обліково-аналітичних даних, наявних в інформаційній базі, здійснюється автоматично та відображається в підсумкових даних бухгалтерського обліку та аудиту.

Пропонуємо використати розроблену методику відображення вартості відтворення лісових фондів з урахуванням різних етапів життєвого циклу деревини, що дозволить оцінити структуру, ліквідність та платоспроможність ресурсів підприємства, а також оцінка змін економічних ресурсів, які компанія може контролювати в майбутньому та прогнозувати.

Через складність об'єктів аудиту та суперечливість і багаторівневість взаємозв'язків між основними елементами економіко-екологічний аудит лісового господарства є складним завданням. Крім того, тенденція до зниження платоспроможного попиту на аудиторські послуги вимагає від підприємств лісового господарства організації внутрішньогосподарського контролю лісових біологічних активів шляхом запровадження внутрішнього економічного та екологічного аудиту, як ефективного інструменту підвищення ефективності управління лісами та раціонального використання лісів.

Для того, щоб підприємства лісового комплексу України працювали на стабільній основі, необхідно проводити постійні внутрішні аудити лісокористувальних операцій та витрат. За результатами проведеного дослідження в концептуальній основі пропонується створення системи внутрішнього аудиту управління лісокористуванням, включаючи суб'єкти, об'єкти контролю, цілі та завдання контролю, процедури контролю, моніторинг, підвищення якості облікової інформації, що використовується для природоохоронні рішення, відновлення та ефективного використання лісів комплексне та наявний природно-ресурсний потенціал підприємства. Здійснений аналіз вказує на те, що для дотримання раціонального лісокористування у час сталого розвитку при лісозаготівлі дуже важливою є технологія лісозаготівлі, котра має набувати ефективного спрямування.

Недостатній розвиток систем підтримки внутрішнього аудиту лісокористування призводить до низької надійності та достовірності результатів такого контролю. Для подолання цих недоліків науковцями та практиками були прийняті методичні засади внутрішнього аудиту лісогосподарської діяльності щодо визначення етапів процесу здійснення контролю, методів перевірки та послідовності процедур аналізу. Також необхідно більш детально сформулювати теоретико-методичні положення з інвентаризації лісових ресурсів та лісопродукції, у тому числі визначити порядок проведення інвентаризації та розробити порядок відображення результатів інвентаризації лісових ресурсів та лісо продукції, лісів також може підвищити достовірність даних обліку та створити передумови для прийняття ефективних управлінських рішень на основі цих даних.